

С.В.СИДОРЕНКО (кандидат філософських наук, ст. викладач кафедри суспільних дисциплін)
Запорізький державний медичний університет, Запоріжжя, Україна
sv20_2011@mail.ru

АНТРОПОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСОБЛИВОЇ СФЕРИ СОЦІУМУ: ТЕОРЕТИКО- МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

В статті дається аналіз антропологічних засад громадянського суспільства, що слугує розвитку громадянського організму як єдиної цілісної системи; намагання збагнути сутність нових викликів громадянського суспільства, що виникають в нових умовах глобальної нестабільності. Антропологічні засади громадянського суспільства виходять на людину, її сутність і природу, яка стає суб'єктом даного виду соціуму і націлені на виділення об'єктом свого дослідження саме сферу «людського існування», власної природи людини, людської індивідуальності. Завдяки антропологічному принципу вдається пояснити саму людину та її існування в умовах громадянського суспільства, зрозуміти людину як унікальний прояв життя взагалі, як творця історії і культури. Антропологічне вчення виводить своє розуміння людини й навколишньої дійсності із самого людського буття громадянського соціуму й через нього на людину, яка з об'єкта даного впливу перетворюється на суб'єкт. Мета статті – сформувані теоретичні засади методології аналізу антропологічних засад громадянського суспільства, що має велике значення для рефлексії зворотних зв'язків в контексті єдиного антропологічного організму громадянського суспільства, що представляє особливу сферу соціуму.

Ключові слова: громадянське суспільство, філософська антропологія, антропологічні засади, людина, принципи антропологічних засад, особлива сфера соціуму

Актуальність. Актуальність вивчення антропологічних засад громадянського суспільства зумовлена наступними обставинами. *По-перше*, філософсько-антропологічна думка XXI століття продовжує поглиблювати значення роздумів про антропологічні засади громадянського суспільства, яке формується на наших очах, поставивши вимогу розробки таких категоріальних форм антропологічного дискурсу, який міг би узгоджуватися з сучасними реаліями сьогодення. *По-друге*, ця закономірність набуває ознак пріоритетної тенденції загальнопланетарного масштабу в контексті всебічного розвою громадянського суспільства, пошуками шляхів оптимізації громадянського суспільства в умовах появи нових тенденцій полікультурного суспільства. На цьому тлі дослідження проблем розвою громадянського суспільства, подолання конфліктних чинників, нових суперечностей трансформованого суспільства, виявлення проблем міграційних та імміграційних процесів, ролі національної держави у становленні громадянського суспільства останнє є одним із визначальних поряд з економічним, політичним, соціальним, духовним, які проявляються в “антропологічному забарвленні”. *По-третє*, становлення сучасної вітчизняної філософської антропології та філософії культури актуалізують вивчення громадянського суспільства серед реалій глобального суспільства,

сприяють осмисленню глибинних антропологічних колізій і суперечностей, врахування екстремальної ситуації людини. Громадянське суспільство, в межах якого відбувається самореалізація людини, збереження самобутності особистості, самовизначення соціальних суб'єктів антропологічний вимір буття є важливим чинником, що надає людині “укоріненості” у життєдіяльності етносу, слугує культурній спрямованості громадянського організму як єдиної цілісної системи *По-четверте*, актуальність теми дослідження зумовлена не тільки зазначеними процесами поглиблення суперечностей громадянського суспільства, а й тим, що вітчизняна філософсько-антропологічна думка допомагає проникнути в метаісторію громадянської історії, постає як потужний чинник консолідації свідомості нації, спроможний відшукати ефективні форми та способи оптимізації громадянського суспільства в умовах глобалізації. Намагаючись опанувати невичерпну складність проблем громадянського суспільства, що є наслідками деформаційного розвитку суспільних відносин, філософи опинилися перед нагальною потребою і необхідністю збагнути сутність нових викликів громадянського суспільства, що виникають в нових умовах глобальної нестабільності.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Антропологічні засади громадянського суспільства виходять на людину, її сутність і природу, яка стає суб'єктом даного виду соціуму. Філософські витoki громадянського суспільства підготовлені багатовіковим розвитком філософської думки, але як самостійний філософський напрямок сформувалися в 20-і рр. ХХ ст. в Німеччині, що значеною мірою пов'язано з посиленням суспільного інтересу до людини, досягнень біології, психології, медицини та інших природничих наук [1, С.92]. За висновком громадських експертів, громадянське суспільство в Україні починає тільки формуватися. Організований рух починає змінювати свої форми, засоби та методи роботи, з'являються нові структури за сучасних умов в Україні, тому можна говорити про різні форми самоорганізації, які є початковим етапом народження громадянського суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, на яку спирається автор

Антропологічні засади громадянського суспільства виходять на генезис та еволюцію фізично-анатомічної конституції людини, біологічно-расові модифікації індивіда як різновиду людського роду. Основи філософської антропології були закладені Л. Фейєрбахом, Ф.Ніцше, В.Дільтеєм, Е.Гуссерлем, Х.Дрішем, остаточно визначилася у концепціях М.Шелера, Х.Г.Плесснера, А.Гелена, М.Бубера. Антропологічна школа сформувалася у 60-і рр. ХІХ ст., представники якої О.Тейлор, А.Ланг, Дж.Фрейзер запропонували антропологічний принцип, згідно з яким поняття «людина» є основною світоглядною категорією, на якій базується система уявлень про природу, суспільство, людину й мислення.

Становлення філософської антропології пов'язане з усім багатоміжним розвитком філософської думки, різними варіантами концепції людини (Р.Декарт, К.А.Гельвецій, Л.Гердер, І.Кант, Л.Фейербах) і проблемами особистості. Як відмічає В.Г.Ворокнова, «Наприкінці 19-початку 20 століття філософська антропологія вже мала специфічні установки й теоретичні результати: феноменологічний метод, антропологічну проблематику, аксіологію «філософію життя» і баденську школу неокантіанства – це та основа, на якій відбувалося внутрішнє зближення різних течій і шкіл сучасної зарубіжної філософії навколо проблеми людини» [1, С.96]. Соціально-біологічний підхід до громадянського суспільства – це точка зору, згідно з якою, цей підхід до проблем людини є обмеженим, тому його слід замінити на антропологічний. Слід розглядати не біологічний підхід (життя), а антропологічний (людське життя), яке невіддільне від біологічного підходу. Сутність сучасної філософської антропології зводиться до спроб визначити основи і сфери громадянського суспільства, індивідуальності, творчих можливостей людини, з неї та через неї пояснити її власну природу, сенс і значення громадянського суспільства. Один із засновників філософської антропології М.Шелер у праці «Положення людини у Космосі» обґрунтував завдання створення глибинної науки про людину, вважаючи, що основні проблеми філософії зводяться до питання: «Що є людина?». Згідно з його програмою філософського пізнання людини філософська антропологія повинна об'єднати конкретно-наукове, предметне вивчення різних сторін і сфер буття з цілісним філософським опануванням. У цьому контексті він характеризував філософську антропологію як науку про метафізичне походження людини, її фізичне, психічне та духовне начало у світі, ті сили і потенції, які зумовлюють людський розвиток, та ті, які розвиває людина. Не випадково завдання філософської антропології є об'єктивне осмислення і використання нового наукового знання з метою відновлення цілісного філософського образу людини. Людина є вільною істотою громадянського суспільства, поведінка якої не визначається природною доцільністю, що дає їй змогу дистинційовано ставитися до предмета власної творчості. Людина – не стільки біологічна, скільки духовна істота, наділена здатністю до неупередженого ставлення та безкорисливого інтересу до світових структур, споріднена з божественним актом любові до світу. Ця ідея широко використовується у сучасних релігійно-філософських концепціях. У антропологічній концепції Плеснера наголошується на ексцентричній природі людини, яка втратила свою «самість» і тому приречена до вічного пошуку та самовдосконалення. У філософії А.Гелена людина змушена активно діяти внаслідок біологічної недосконалості, реалізуючи себе у різних формах культури. У 60-70-х рр.. ХХ ст.. філософська антропологія стала складовою ідейного руху, що займався теоретичним осмисленням та інтерпретацією сучасного знання про людину, формуванням нового філософського розуміння природи людини (прагматизм, глибинна психологія, структуралізм) [2, С.33-34].

Антропологічні проблеми культури буття найтіснішим чином
Сидоренко С.В., 2014

пов'язувалися з аксіологічною проблематикою (Р.Лотце, Ф.Ніцше, В.Віндельбанд, Г.Ріккерт, М.Лосський, Е.Кассіер, В.Соловйов). Аналіз філософсько-антропологічних робіт (М.Бердяєв, С.Франк, П.Юркевич, Г.Сковорода, Е.Фромм, О.Лосєв, К.Ясперс, М.Гайдеггер) стосується глибинних значеннєвих аспектів відносин світу і людини як субстанціональних елементів культури. Антропологічна проблематика, що пов'язана з пізнанням буття людиною як системи, знаходить своє відображення у творах М.Шелера, Х.Плеснера, В.Штерна, Е.Шпрангера. Серед таких дослідників, як П.Гуревич, В.Давидович, М.Злобін, М.Каган, В.Стьопін, Е.Маркарян, В.Сержантов, С.Пролеєв сформувався діяльнісний підхід до культури. Серед дослідників сучасних українських вчених антропологічні проблеми соціуму вивчалися у роботах таких вчених, як: О.Базалук, Є.Бистрицький, В.Бакальчук, В.Біблер, М.Бойчук, С.Кара-Мурза, О.Забужко, Е.Гелнер, Ю.Лотман, С.Лур'є, В.Пазенок, Б.Парахонський, Г.Меднікова, В.Муляр, В.Вашкевич, В.Попов, В.Скуратівський, М.Степико, М.Попович, В.Ігнатов, В.Табачковський, А.Карась, С.Кримський, Г.Волинка, В.Андрущенко, В.Мельник, В.Нікітенко, О.Богуславська. Автор спирається у своєму доробку на антропологічну школу – В.Андрущенко, В.Табачковського, А.Бичко, І.Бичка, Є.Андроса, С.Кримського, Г.Волинки, І.Бондарчук, М.Поповича, Р.Додонова, В.Воронкової, М.Михальченка, В.Беха, І.Предборської. В класичному контексті проблеми антропологічних засад суспільства розглядали В.Антонович, Ю.Бачинський, О.Бочковський, В.Винниченко, М.Грушевський, Д.Донцов, М.Драгоманов, О.Кістяківський, М.Костомаров, В.Кубійович, П.Куліш, В.Кучабський, О.Кульчицький, Ю.Липа, В.Липинський, І.Лисняк-Рудницький, В.Старосольський, І.Франко, Г.Сковорода, В.Янів, С.Томашівський тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Проблемна ситуація.

Антропологічні засади громадянського суспільства націлені на виділення об'єктом свого дослідження саме сферу «людського існування», власної природи людини, людської індивідуальності. Завдяки антропологічному принципу вдається пояснити саму людини та її існування в умовах громадянського суспільства, зрозуміти людину як унікальний прояв життя взагалі, як творця історії і культури. Антропологічне вчення виводить своє розуміння людини й навколишньої дійсності із самого людського буття громадянського соціуму й через нього на людину, яка з об'єкта даного впливу перетворюється на суб'єкт.

Мета статті – сформувати теоретичні засади методології аналізу антропологічних засад громадянського суспільства, що має велике значення для рефлексії зворотних зв'язків в контексті єдиного антропологічного організму громадянського суспільства.

Дана мета реалізується в наступних задачах:

- систематизувати наукові уявлення щодо громадянського суспільства, що являє собою особливу сферу соціуму, яка складається з трьох

«змістовних полів» міжособистісних зв'язків, що реалізуються через певні суспільні інститути;

- обґрунтувати принципи антропологічних засад громадянського суспільства як особливої, недержавної системи суспільних структур, інститутів, відносин;

- дати трактування вітчизняними філософами концепту «громадянське суспільство», що базується на антропологічних засадах;

- довести необхідність застосування синергетичного підходу до аналізу громадянського суспільства;

- показати конкретні приклади, що демонструють собою необхідність розвитку глобального суспільства зі сторони влади і управління.

Гіпотеза дослідження

Якщо *систематизувати всі наукові уявлення щодо громадянського суспільства, що являє собою особливу сферу соціуму, можна отримати декілька «змістовних полів», що його характеризують. Серед них особливої уваги заслуговує вільна автономна громадськість, яка уособлює різноманітні, незалежні від держави, суспільні інститути та організації (наприклад, екологічні, молодіжні тощо) [3, С.151].* Сучасна філософська наука розглядає громадянське суспільство як сукупність міжособистісних відносин, що розвиваються поза межами і поза втручанням держави, розгалужену систему незалежних від держави суспільних інституцій, що реалізують повсякденні та колективні потреби. Базові потреби людини у харчах, одязі, житлі тощо становлять перший рівень міжособистісних зв'язків і реалізуються через такі суспільні інститути, як професійні, споживчі та інші об'єднання та асоціації. Комплекс соціокультурних відносин, який охоплює релігійні, сімейно-шлюбні, етичні та інші взаємовідносини, становить другий рівень міжособистісних взаємозв'язків і реалізується в рамках таких інститутів, як церква, сім'я, освіті та наукові заклади, творчі спілки, спортивні товариства. І, нарешті, третій рівень міжособистісних відносин складають потреби в політичній участі людини відповідно до її політичної позиції, політичні орієнтації (уподобання), що реалізуються за допомогою груп інтересів, політичних партій, рухів. З ідеально-типологічної точки зору громадянське суспільство являє собою арену діяльності приватних осіб, класів, груп, корпорацій, станів, інститутів, яка регулюється громадянським правом і прямо не залежить від держави. Однак ідеально-типологічне розуміння громадянського суспільства не співвідноситься з підходом до його універсального визначення на кшталт того, що воно є формою самоорганізації людей, яка охоплює добровільно сформовані недержавні соціальні економічні, професійні, освітні, релігійні, культурні та інші інститути, організації, об'єднання, союзи, що становлять систему забезпечення життєдіяльності соціальної, соціокультурної й духовної сфер, їх виробництва й відтворення, систему самостійних і незалежних від держави суспільних інститутів та відносин, які покликані забезпечити умови для самореалізації окремих індивідів і колективів. Всі ці процеси характеризують певним чином розвиток поставторитарних

суспільств перехідного типу за відсутності реального громадянського суспільства. Отже, правомірно було б вказати на те, що в таких суспільствах воно перебуває на самому початку свого формування [3].

Методологія.

Синергетичний підхід передбачає комплексне врахування зв'язків різних рівнів і форм між елементами системи громадянського суспільства, розвиток яких (зв'язків) посилює їх цілісність та ефективність, можливість багатоваріантного розвитку з врахуванням статистичних (імовірнісних) і динамічних законів і закономірностей. Однак спільним у розвитку глобального громадянського суспільства є те, що синергетичний підхід передбачає пошук способів їх загального виживання і розвитку раціоналізації людських стосунків із природою. На шляху реалізації цієї стратегічної мети важливо усвідомити необхідність як раціонально-твірної (конструктивної) основи (формує цілісність матеріального і духовного світу, природи і суспільства), так і ентропійної (розсіювальної, нестійкої, деструктивної), що негативно впливає на першу, послабляючи її дію, але водночас стимулює пошук ефективніших структур, взаємозв'язків, їх організаційну реконструкцію. Нестійкість і навіть певна хаотичність в становленні і розвитку громадянського суспільства – умова стабільного і динамічного розвитку, що відбувається через послаблення, нейтралізацію і навіть ліквідацію нераціональних і нежиттєвих форм.

Процес самоорганізації теоретики синергетичного підходу пов'язують передусім із поняттям дисипативної структури – структури, яка спонтанно виникає у відкритих неврівноважених системах. Якщо у стані рівноваги елементи цієї структури поведуться незалежно один від одного, то під впливом синергетичної взаємодії з довкіллям вони переходять у неврівноважений стан і діють узгоджено (когерентно), між ними встановлюються зв'язки - виникає дисипативна структура, особливістю якої є підвищена чутливість до зовнішніх впливів, а зміни в довкіллі стають факторами генерації та добору різноманітних структурних конфігурацій.

Для синергетичного підходу евристично цінними є положення про існування в системах багатоваріантності та альтернативності розвитку за наявності певної інерційно-історичної визначеності їх змін у точках біфуркації (розгалуження, будь-які якісні та стрибкоподібні перебудови системи і метаморфози різних об'єктів за плавної зміни параметрів, від яких вони залежать) і про світ як ієрархію середовищ із різною не лінійністю (що характеризується при цьому як принцип розростання малого, коли кількісні зміни в межах констант системи не зумовлюють якісних змін характеру процесу загалом; або коли певний «поріг впливу» долається, система потрапляє у сферу впливу іншого «атрактора», внаслідок чого малі зміни виражаються в макроскопічних наслідках); можливий вплив індивідуальних зусиль на здійснення макросоціальних процесів.

Перевага синергетичного підходу виражається в появі т.зв. нелінійного мислення, найважливішими ознаками якого є: 1)

багатоваріантність та альтернативність еволюції; 2) можливість вибору її оптимальних шляхів; 3) можливість прискорення темпів розвитку, зокрема ініціювання прискореного нелінійного зростання; 4) вплив кожної особистості на макросоціальні процеси; 5) неприпустимість нав'язування соціальним системам шляхів розвитку; 6) перебіг соціальних процесів за невизначеності, нестабільності; 7) незворотність розвитку; 8) еволюційність та цілісність світу

Обговорення проблеми

Антропологічні засади громадянського суспільства виводять своє розуміння людини й навколишньої дійсності із самого буття громадянського соціуму й через нього. У глибинних сферах внутрішнього індивідуального життя людини, у континуумах його духовно-моральної, підсвідомо – ірраціональної, ірраціонально-міфологічної, антробіологічної суб'єктивності представники цього напрямку намагаються відшукати справжні основи людської свободи, надаючи їй креативне значення, репродукуючи людину як «соціальний атом», визначаючи форми індивідуального й соціального буття громадянського суспільства. Громадянське суспільство, що формується на антропологічних засадах, репрезентується в матрицях етнологічних, етнографічних, лінгвістичних, соціологічних, психологічних, психофізіологічних характеристиках, детермінованих ментальними особливостями тих чи інших країн, народів, континентів. Антропологічні засади громадянського суспільства базуються на етнології, етнографії, на основі аналізу-синтезу таких соціоінститутів, як шлюб, право, релігія, політика, економіка з когеренцією моделей субкультури. Основним своїм завданням філософська антропологія вважає поєднання конкретно-наукового, філософського, релігійного осягнення змісту й основних напрямків розвитку громадянського суспільства. А роль основного питання філософії громадянського суспільства представники цієї течії висувують антропологічне питання: «Що таке людина як суб'єкт громадянського суспільства?». Об'єднуючим началом для розуміння філософських засад громадянського суспільства слугують вчення про необхідність цілісного розгляду людини як основного принципу розвитку громадянського суспільства, що дає можливість поєднати органічні особливості людини, її душевно-духовно-емоційну сферу, пізнавальні можливості, культуру, соціальність, взятих в їх тотальності.

На загальному тлі існування широкого діапазону думок з приводу антропологічних засад громадянського суспільства переважна більшість філософів розглядає *громадянське суспільство як особливу, недержавну систему суспільних структур, інститутів, відносин*, які виражають усе наявне розмаїття цінностей, інтересів і потреб людей. У цьому розумінні загалом можна вважати, що сутність громадянського суспільства полягає у функціонуванні недержавних суспільних інститутів і відносин, що мають переважно неполітичний характер, у ньому вільно розвивається асоціативне життя, масові рухи, різні угруповання за інтересами, переконаннями та іншими ознаками. Тому антропологічні засади громадянського суспільства –

це не так діяльність, як самодіяльність громадян, що уклали певний союз, висунувши спільні цілі і навіть певну єдину ідеал, що притягує всіх і підтримується всіма. Таке об'ємне за змістом *трактування вітчизняними філософами концепту «громадянське суспільство»*, по-перше, унеможлиблює його зведення лише до сукупності різноманітних за своїм спрямуванням асоціативних та інституційних форм самоорганізації (до неформальних, неурядових, некомерційних організацій); по-друге, акцентує увагу на тому, що громадянське суспільство не обмежується певним комплексом інститутів і організацій, а включає також систему відносин, що представляють собою сукупність міжособистісних стосунків (сімейних, культурних, економічних, релігійних тощо) та асоціацій, розмаїття властивих людям інтересів, можливостей та способів їх виявлення й здійснення. Дехто з філософів вважає, що реалізація стратегії розвитку громадянського суспільства в Україні має відбуватися в два етапи. На першому особлива увага надається створенню соціально-орієнтованих та культурно-освітніх асоціацій, об'єднаних в мережі з високим рівнем автономії. Їх функціонування, сприятиме формуванню горизонтальних територіальних громад. Все це говорить про те, що антропологічні засади громадянського суспільства ще не сформовані, ця модель є незавершеною теоретичною моделлю громадянського суспільства, що означає формування суспільства вільних суверенних особистостей, їх незалежних організацій, що здійснюють свою діяльність на засадах рівності і взаємної корисності.

На нашу думку, до основних принципів антропологічних засад громадянського суспільства слід віднести наступні принципи: 1) принцип антропологічної редукції – пояснення об'єктивних утворень культури через віднесеність їх до людини в активних проєкціях екзистенції; 2) принцип органону - націлює на цілісне сприйняття сутності людини, що діє за умов розвитку громадянського суспільства, виходячи зі створених нею об'єктивних форм культури, процесів структурування соціоінститутів і соціоустанов, що являють собою функціонально-еволюційну консолідацію; 3) принцип антропологічної інтерпретації окремих явищ людського життя необхідний для аналізу внутрішньо культурних феноменів громадянського суспільства: людської істоти, різних проявів її тілесної, почуттєвої і душевно-духовної організації, при дослідженні соціуму в іманентно-структурному порядку.

Утвердження громадянського суспільства як гарантії демократичного розвитку держави визнано Законом України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. одним з пріоритетних напрямів внутрішньої політики України. Серед інших пріоритетів державної політики у сфері формування інститутів громадянського суспільства цим Законом визначено, що забезпечення незалежної діяльності об'єднань громадян, посилення їх впливу на прийняття суспільно важливих рішень; у контексті державної молодіжної політики акцент зроблено на сприяння молоді в реалізації творчих можливостей та ініціатив, залучення до активної участі в

соціальному, економічному та гуманітарному розвитку держави. Як праксеологічний аспект у реалізації антропологічних засад громадянського суспільства, виділимо пріоритетні напрями роботи Запорізької обласної державної адміністрації та обласної ради у розвитку громадянського суспільства на 2014 рік.

Стратегічна ціль: Сприяння розвитку громадянського суспільства у Запорізькому регіоні. Операційні цілі: Створення сприятливих організаційно-правових умов для функціонування інститутів громадянського суспільства: розгляд на засіданнях колегій місцевих державних адміністрацій та виконавчих комітетів міських рад міст обласного значення питань розвитку громадянського суспільства на відповідних територіях; розміщення на офіційних веб-порталах місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування звітів про роботу із зверненнями громадян та щодо забезпечення доступу до публічної інформації; використання соціальних мереж у процесі взаємодії посадових осіб органів виконавчої влади та місцевих органів влади з громадськістю; проведення засідань за круглим столом, конференцій, семінарів та інших публічних заходів з питань розвитку громадянського суспільства та розбудови міжсекторного партнерства; залучення громадських активістів до кадрового резерву органів виконавчої влади та місцевого самоврядування. *Забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики:* проведення консультацій з громадськістю з актуальних питань реалізації державної політики на регіональному рівні, обговорення проектів регуляторних актів, регіональних і місцевих програм економічного, соціального та культурного розвитку, звітів головних розпорядників бюджетних коштів про їх освоєння; організація стажування активістів інститутів громадянського суспільства на базі місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування; проведення навчально-методичних семінарів для представників інститутів громадянського суспільства з актуальних питань формування та реалізації державної політики на регіональному рівні; сприяння організації та проведенню громадських та громадських антикорупційних експертиз проектів нормативно-правових актів місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Залучення інститутів громадянського суспільства до роз'яснення сутності та основних принципів соціально-економічних реформ: організація проведення днів відкритих дверей у апараті та структурних підрозділах обласної державної адміністрації для представників інститутів громадянського суспільства; проведення щорічних семінарів-нарад та форумів для членів громадських рад при місцевих органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування; проведення інформаційних заходів із роз'яснення сутності та основних принципів соціально-економічних реформ; сприяння висвітленню у засобах масової інформації заходів щодо взаємодії місцевих органів виконавчої влади з громадськістю; проведення Єдиного дня інформування населення області з питань історії, сучасного стану та

перспектив розбудови громадянського суспільства в Україні та Запорізькому регіоні. *Очікувані результати:* створення сприятливих умов для діяльності інститутів громадянського суспільства ; залучення громадських об'єднань до вирішення актуальних завдань державної регіональної політики; включення громадських активістів до кадрового резерву органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, залучення у встановленому порядку для зайняття керівних посад; забезпечення врахування думки громадськості при ухваленні управлінських рішень місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; широке впровадження механізму проведення консультацій з громадськістю; сприяння роботі Громадських рад усіх рівнів при місцевих органах державної влади; зростання кількості інститутів громадянського суспільства, які беруть участь у консультаціях з громадськістю; підвищення рівня поінформованості населення щодо роботи обласної влади; зростання кількості заходів, які проводяться спільно органами влади та інститутами громадянського суспільства; підвищення рівень довіри населення області до місцевих органів виконавчої влади та інститутів громадянського суспільства.

Список використаної літератури:

1. Воронкова В.Г. Філософія / В.Г. Воронкова. - К.: ВД «Професіонал», 2004.- 464с.
2. Соціологічна енциклопедія / Укладач В.Г. Городяненко.- К.: Академвидав, 2008.- 456с. (Серія «Енциклопедія ерудита»).
3. Резник Ю.М. Гражданское общество как понятие / Ю.М. Резник // Социально-гуманитарные знания.- 2002.- № 2.- С.151.
4. Молодь в умовах становлення незалежної України (1991-2011 роки). Щорічна доповідь Президентіві Україні, Верховній Раді України, Кабінету міністрів України про становлення молоді в Україні/ Мін-во освіти і науки, молоді і спорту України, Державний інститут розвитку сімейної та молодіжної політики; редкол.: О.В. Белишев (голова).- Київ, 2011,- 312бс.
5. Сидоренко С.В. Розвиток громадянського суспільства в історії соціально-філософської думки: умови виникнення, сутність, структура. - // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА,- 2013.- Вип 54. – С С. 175-188.
6. Сидоренко С.В. Політичне протистояння стратегії «зміцнення громадянського суспільства» в країнах Африки / С.В. Сидоренко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії: [зб. наук. пр.]. - Запоріжжя: Вид-во ЗДІА,- 2013.- Вип 55. – С.. 139-151.

REFERENCES

1. Voronkova V.G. Philosophy / V.G. Voronkova. - Kyiv: PH "Professional", 2004. - 464p.
2. Sociological encyclopedia / Compiled V.H. Horodyanenko. - Kyiv Akademvydav, 2008. – 456p. (Series "Encyclopedia erudite").
3. Resnick Y.M. Civil society as a concept / Yu.M. Reznik / / Socio-humanitarian knowledge. - 2002. - № 2. - P.151.
4. Youth in terms of independent Ukraine (1991-2011 years). Annual Report of the President of Ukraine, the Verkhovna Rada of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine on the formation of young people in Ukraine / Ministry of Education, Youth and Sports of

Ukraine, the State Institute for Family and Youth Policy; Editorial Board.: O.V.Byelyshev (Chairman). - Kyiv, 2011 – 3126p

5. Sidorenko SV Civil society development in the history of social and filocofskoyi thought : conditions of occurrence, nature and structure. - / / Humanitarian Bulletin of Zaporozhye State Engineering Academy [Collected Works]. - Zaporozhye: Publisher DIG - 2013. - Issue 54. - С. 175-188.

6. Sidorenko SV Political opposition to the strategy of " strengthening civil society" in Africa / S.V.Sydorenko // Humanitarian Bulletin of Zaporozhye State Engineering Academy [Collected Works]. - Zaporozhye: Publisher DIG - 2013. - Issue 55. - P. 139-151

С.В.СИДОРЕНКО (кандидат философских наук, ст.преподаватель кафедры общественных дисциплин)

Запорожский государственный медицинский университет, Запорожье, Украина

АНТРОПОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА КАК ОСОБЕННОЙ СФЕРЫ СОЦИУМА: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ КОНТЕКСТ

В статье дается анализ антропологических оснований гражданского общества, которые способствуют развития гражданского организма как единой целостной системы; стремление постичь сущность новых вызовов гражданского общества, которые возникают в новых условиях глобальной нестабильности. Антропологические основания гражданского общества выходят на человека, сущность и природу, которая становится субъектом данного вида социума, нацеленные на выделение объектом исследования именно сферу «человеческого существования», собственной природы человека, человеческой индивидуальности. Благодаря антропологическому принципу удается объяснить само существование человека и его существование в условиях гражданского общества, понять человека как уникальное проявление жизни вообще, как творца истории и культуры. Антропологическое учение выводит свое понимание человека и окружающей действительности из самого человеческого бытия гражданского социума и благодаря ему на человека, который из объекта данного влияния превращается на субъект. Цель статьи – сформировать теоретические основания методологии анализа антропологических оснований гражданского общества, которая имеет большое значение для рефлексии и обратных связей в контексте единого антропологического организма гражданского общества, представляющего особенную сферу социума.

Ключевые слова: гражданское общество, философская антропология, антропологические основания, человек, принципы антропологических оснований, особенная сфера социума

S.SIDORENKO (PhD, Senior Lecturer, Department of Social Sciences) Zaporozhye State Medical University, Zaporozhye, Ukraine

DISTINCT SPHERE OF SOCIETY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL CONTEXT

This article analyzes the anthropological foundations of civil society, which serves as the development of civic body as a single integrated system; attempts to grasp the essence of the new challenges of civil society emerging in the new conditions of global instability. Anthropological foundations of civil society face the man, his essence and nature, which is the subject of this type of society and aim to highlight the object of his research is the scope of "human being" own human nature, human individuality. Through anthropological principle fails to explain the very existence of man and his environment in civil society to understand the person as a unique manifestation of life in general, as the creator of history and culture.

Anthropological doctrine displays its understanding of the person and the reality of the human being of civil society, and through it to the person who the object of this effect is transformed into a subject. The purpose of the article - to form a theoretical basis methodology for the analysis of anthropological foundations of civil society is important for reflection feedback in the context of a single body of anthropological civil society. This goal is realized in the following tasks: organize scientific understanding of civil society, which is a special sphere of society, which consists of three "substantive fields" interpersonal relationships that are implemented through specific social institutions; justify the principles of anthropological principles of civil society as a special, non-state system of social structures, institutions, relationships; give the philosophers native interpretation of the concept of "civil society" based on anthropological principles; demonstrate the need for a synergistic approach to the analysis of civil society; show specific examples that demonstrate a need for the development of global society on the part of government and administration. Applied synergistic approach to the analysis of civil society, which includes a comprehensive consideration of various levels and forms between the elements of civil society, the development of which (ties) enhances the integrity and efficiency, the possibility of considering multivariate statistical (probability) and dynamic laws and patterns. Civil society is seen as a special, non-state system of social structures, institutions, relations which express all the existing diversity of values, interests and needs of people. We conclude that the essence of civil society is non-functioning social institutions and relations that are mainly non-political in nature, it develops freely associative life, mass movements, different groups of interests, beliefs and other characteristics. Therefore anthropological foundations of civil society - it is not business as amateur nationals entered into certain union, advancing common goals and even a single ideal that attracts everyone and supported by all. The article observed that the basic principles of anthropological principles of civil society include the following principles: 1) the principle of anthropological reduction - an explanation of the objective structures of culture through their relatedness to human existence in the active projections; 2) the principle of Organon - focuses on a holistic perception of human nature, acting under the conditions of civil society, based on its established objective forms of culture, processes structuring of social institutions and social institutions that are functional and evolutionary consolidation; 3) the principle of anthropological interpretation of certain phenomena of human life required for the analysis of cultural phenomena inside of civil society: human beings, the various manifestations of physical, sensual and soul-spiritual organization, the study of society in immanent structural order. As praxiological aspect in the implementation of the anthropological foundations of civil society, we will identify the priority areas of the Zaporizhzhya Regional State Administration and Regional Council in the development of civil society in 2014.

Key words: civil society, philosophical anthropology, anthropological principles person principles of anthropological principles.

Стаття надійшла до редколегії 25.03.14

Прийнята до друку 29.03.14